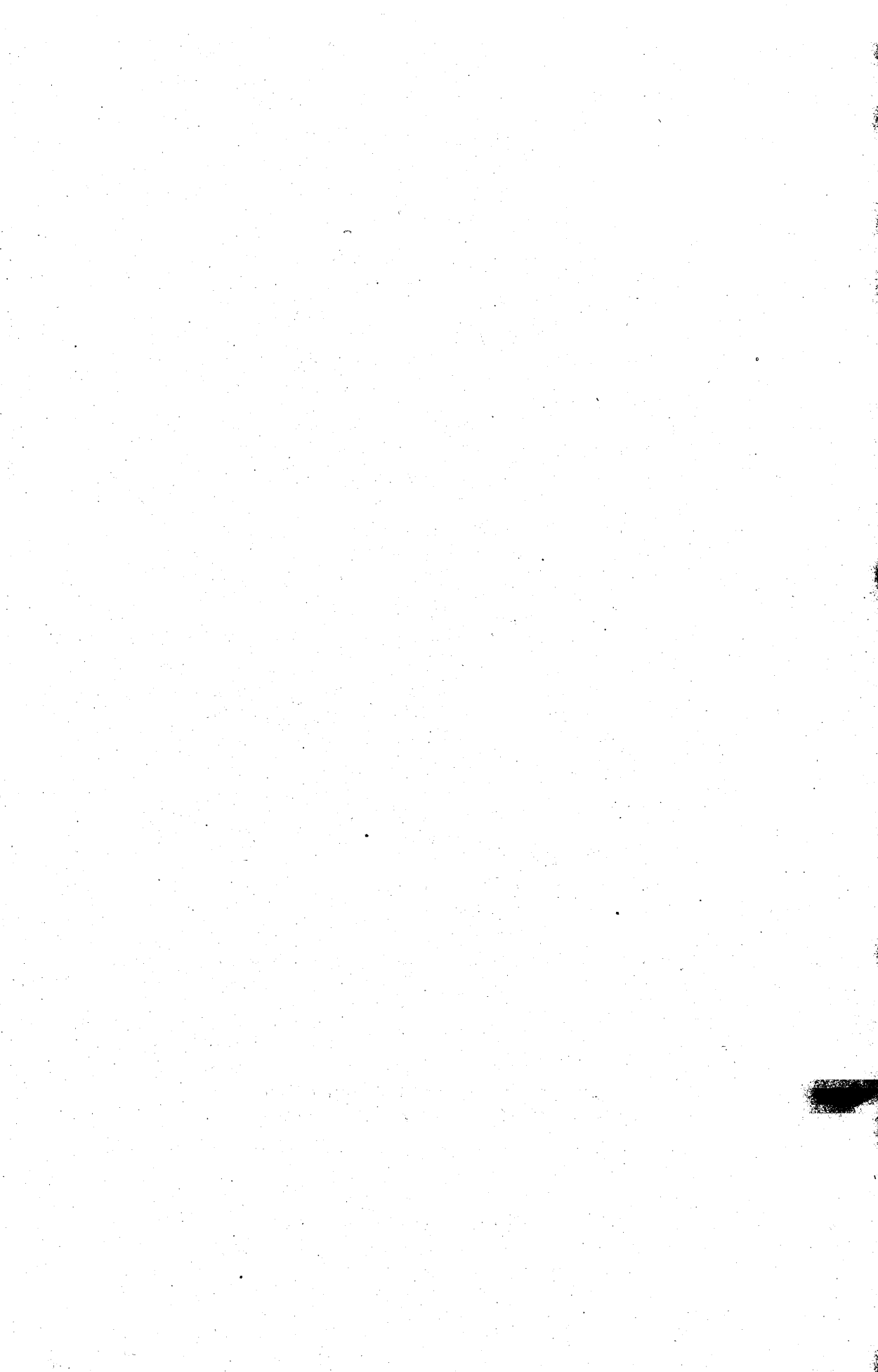

DR. BUDÓ JUSZTIN (1884—1943)

Stat sua cuique dies ; breve et inreparabile tempus
Omnibus est vitae: sed famam extendere factis,
Hoc virtutis opus.

Vergilius, *Aeneis* X.

Jelentős állomásához érkezett el a Tanulmányok Budapest multjából sorozata. A tizedik kötetet adjuk most a céhbeli kutatók, a tudományos szakkörök és a székesfőváros multja iránt érdeklődő olvasók kezébe. A tizedik kötet önmaga bizonyosság arra, hogy ez a tudományos kiadványunk teljesítette feladatát: immár nélkülözhetetlen forrásává vált a fővárosunk történetét akár részleteiben, akár összefoglalólag kutató tudományos munkálkodásnak, számottevő gyarapodást jelentett helytörténeti irodalmunkban és egyben fővárosunk multjának ismertetésével és népszerűsítésével szélesebbkörű kultúrhivatást is töltött be.

Munkára elrendelt emberi sorsunk szomorú végzetszerűsége, hogy a Tanulmányok első tíz kötetével nemcsak ennek a vállalkozásunknak első jubiláris szakasza, hanem egy azzal egyre jobban összeforró, munkás és munkában áldozatos emberi élet is lezárult. Megdöbrent és elgondolkoztat a kiszámíthatatlan sors végzése, mely már nem engedte meg, hogy Budó Jusztin, ez a fáradhatatlan, nagy tudású férfi betöltse hatvanadik életévét és ugyanakkor a jól megoldott feladat örömeivel tekinthessen egy olyan munka jubileum-jellegű eredményére, amely munkát felerészben immár évek óta ő vállalt és látott el lelkesedéssel, az egyre tökéletesebbre való törekvéssel. A születési évfordulónak és a jubileumi kötetnek ez a véletlen találkozása önként kínálkozott arra, hogy a Tanulmányok tizedik kötetében Budó Jusztin hatvanadik születésnapjáról megemlékezzünk. Ez az elgondolásunk azonban nem válhatott valóra: Budó Jusztin 1943 december 6-án örökre lehúnyta szemét, és a jubileumi kötetet már csak a sírjára tehetjük le emlékül.

*

Dr. Budó Jusztin, a székesfőváros főlevéltárosa a Tanulmányok Budapest multjából 1936-ban megjelent V. kötetétől kezdve kapcsolódott bele a kiadványsorozat szerkesztésébe. Ebben a kötetben, melyet a székesfőváros Buda visszafoglalásának 250-ik évfordulójára szentelt, mint szerző is közre-

működött. A visszafoglalás utáni első kultúrtörékvésekről írt, — különösen pedagógiai és neveléstörténeti szempontból jelentős tanulmányt.

Mint író nem volt a szó köznapi értelmében termékeny. Azt mondhatnók, szinte szerves rendben sorakoztak benne azok a szellemi tulajdonságok, amelyek gátjául szolgálnak a bőtermésű irodalmi működésnek. Pedagógusnak indult, okleveles tanár volt, — a szó gyakorlati értelmében tanár, akinek mindig lelki gyönyörűséget szerzett, ha tudását átadhatta másoknak. A tudományos kérdésekben példás lelkiismeretessége, részletekbe menő, de a lényegét, az egészet soha szem elől nem tévesztő pontossága nem tűrt megalkuvást, legkevésbé önmagával szemben. A sajátmaga vagy mások által felvetett problémák mindig elmélyedő, komoly tanulmányt jelentettek számára, még az általa valóban klasszikus biztonsággal bírt latin nyelvben is.

Viszont éppen ezek a lelki tulajdonságai és szellemi adottságai, párosulva a levéltárnok szaktudásával, kiválóan képesítették a Tanulmányok célkitűzéseivel indult tudományos kiadvány szerkesztésének nehéz és felelősségteljes feladatára. Hiánytalanul latbavetette és érvényesítette is azokat a kiadvány érdekében. A közlés szempontjából bírálata alá került dolgozatokat magas mértékkel ítélte meg. Kiaknázatlan forrásokra való rámutatással, közvetlen irányítással és tanácsadással különösképpen igyekezett a dolgozótársakat minél behatóbb levéltári kutatásokra ösztönözni és így az elsődleges helytörténeti forrásanyagot minél bővebb gazdagságban napvilágra hozni. Arra törekedett, hogy a szerzők gárdája egyre bővüljön, izmosodjék, valóságos »Auróra-kör«-ré fejlődjék, — ami szavajárása volt. Ezzel együtt járt, hogy erősen szorgalmazta a feldolgozandó tárgyak változatosságát. A könyvet becsülő ember szeretetével különös figyelmet szentelt a nyomdai munka pontosságának és esztétikai megjelenésének is.

A Tanulmányok Budapest multjából kiadványsorozata sokat köszön Budó Jusztin odaadó munkásságának.

Emlékét őrzik az ő szerkesztői közreműködésével megjelent kötetek, és kegyelettel őrizzük mi, munkatársai és munkájának folytatói.

Budapest, 1944 elején.

Alécsy Károly

T A R T A L O M .

	Lap
1. <i>Gárdonyi Albert</i> : Régi budavári házak	1—12
2. <i>Borsa Béla</i> : Reneszánszkori ünnepek Budán	13—53
3. <i>Kovács Lajos</i> : Pest szabad királyi város vezetői (bírái és polgármesterei) 1687-től 1790-ig	54—118
4. <i>Iványi Béla</i> : Adalékok Buda és Pest 1684. és 1686. évi ostromához.....	119—162
5. <i>Clauderné Vladár Margit</i> : A Várszínház története	163—176
6. <i>Rexa Dezső</i> : A Gránátos-utcza és épületei.....	177—208
7. <i>Morlin Adorján</i> : A török szultán követe a régi Pesten.....	209—218
8. <i>Horváth Gyula</i> : A pesti kolera-lázadás 1831-ben	219—234
9. <i>Baraczka István</i> : Buda főváros első törvényhatósági közgyűlésének megalakulása, 1848	235—255
10. <i>Seenger Ervin</i> : A fővárosi templomépítészet stílusváltozása 1892—1932 között	256—262

A képek magyarázó jegyzéke.

Dr. Budó Jusztin (1884—1943)

	Lap
1. A Dísz-téri házak alaprajza 1718-ból. Vánosi Ferenc budai szindikus 1718 július 16-i levelének melléklete, mely a köpcsényi Batthyány-levéltár »I.ad. 23. fasc. 20. Nr. 6«-jelzete alatt található. (Ugyaninnen való a <i>Tanulmányok Budapest múltjából III.</i> kötetének 112 és 113. lapjai közötti térrajz, mely a Dísz-téri házak homlokzati méreteit a valóságnak megfelelőbben tünteti fel, viszont a Dísz-tér helyén volt törökkori házak nincsenek feltüntetve rajta.) A beárnyékolt terület a Dísz-tér helyén állott templom és törökkori házak megjelölésére szolgál. A 2—3. laphoz	3
2. Dísz-téri háztelkek hajdan és ma. A Rabatta-hagyatékban (Staatsarchiv, Bécs) levő térrajz alapján. A vastag vonal a hajdani, a szaggatott a mai állapotot jelzi. Az 5—6. laphoz	6
3. A Dísz-tér 1—2 számú házak a lebontás előtt (1900). Helyükön áll ma a Külügyminisztérium palotája. Az 1. laphoz	8—9
4. A budai Vár 1688. évi térképe. Az 1 m széles és legnagyobb magasságában 57.5 cm-nyi eredeti alaprajz címe: Plan die Stadt Ofen und Schloss betreffend. Hofkammerarchiv, Bécs. Hungarn: 14.665. csomó, 1689 febr. 16. A 151—152. laphoz	152—153
5. Buda és Óbuda 1770 körüli térképe. A herceg Festetics-család keszthelyi levéltárában Mp. 259 jelzet alatt. A 152—155. laphoz	152—153
6. A budavári volt karmelita templom alaprajza	168
7. A karmelita templom és kolostor képe az 1741. évi villámcsapás alkalmából. Országos Levéltár, Helytartótanácsi Levéltár E 24, Budai Karmeliták 10. sz. A 168—169. laphoz	176—177
8. A karmelita templom és kolostor alaprajza (Tallherr). Országos Levéltár, Kamarai Levéltár: Acta Ecclesiastica fasc. 30. A 168 és 172. laphoz	176—177
9. A Várszínház padlásán ma is látható barokk pillérek és boltozat. A 168 és 175. laphoz	176—177
10. A karmelita templom Szent Józsefről elnevezett főoltára, jelenleg Sárospatakon. A 169—170. laphoz	176—177
11. A karmelita templom orgonája, jelenleg a felsővizivárosi Szent Annaplébániatemplomban. A 170—171. laphoz	176—177
12. A Várszínház nézőtere. A 174 és 175. laphoz	176—177
13. A Komlókert a Vármegyeházával szemben. A Prandtner-család tulajdonából származó fénykép után. A 188—189. laphoz	184—185

	Lap
14. A »Zenélő Óra« és az »Arany Ökör« háza. Porzó (Ágai Adolf) Utazás Pestről—Budapestre 1843—1907. c. munkája 3. kiadásának (Budapest 1912) 176 és 177. lapja között levő kép után. A 189. laphoz	184—185
15. Pest vármegye régi megyeháza. Vasquez metszete a <i>Buda és Pest tájleírásá</i> -ban. A 190—194. laphoz	190
16. A Gránátos-utcának a Károly-kaszárnya előtti része. Porzó (Ágai Adolf) Utazás Pestről—Budapestre 1843—1907. c. munkája 3. kiadásának (Budapest 1912) 80 és 81. lapja között levő kép után. A 203. laphoz	200—201
17. A Gránátos-utca a Szervita-tér felől nézve. <i>Buda—Pest. Előadva 32 eredeti rajzolatban Alt Rudolf által.</i> Pest 1845. XXIX. lap. A 203. laphoz	200—201
18. Az 1848. évi budai városi tisztújítás alkalmával a kijelölőválasztmány által a választás előtti napon közreadott névjegyzék. Budapest Székesfőváros Levéltára, Budai lajstromozatlan iratok 1848. Közgyűlési iratok. A 243. laphoz	244
19. A kőbányai templom főhomlokzata. Lechner Ödön első terve. Az Építőipar 1893-i évfolyamának 10—11. lapjai között levő kép után. A 257. laphoz	256—257
20. A kőbányai templom hosszmetzeti rajza. Lechner Ödön első terve. Az Építőipar 1893-i évfolyamának 10—11. lapjai között levő kép után. A 257. laphoz	256—257
21. A kőbányai templom helyzet- és alaprajza. Lechner Ödön első terve. Az Építőipar 1893-i évfolyamának 10—11. lapjai között levő kép után. A 257. laphoz	256—257